

Uus teadusdoktor Annika Valner

JÄSEMETE STRUKTURAALSED JA FUNKTSIONAALSED MUUTUSED VARASE REUMATOIDARTRIIDI KORRAL

28. märtsil 2025 kaitses Annika Valner arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Jäsemete struktuuralsed ja funktsionaalsed muutused varase reumatoidartriidi korral“ (*Changes in structure and function of extremities in early rheumatoid arthritis*).

Väitekirja juhendajad olid sisehaiguste propedeutika professor Margus Lember Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi sisekliinikust ja reumatoloogia kaasprofessor Riina Kallikorm Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi sisekliinikust.

Oponeeris professor Daina Andersone Läti Ülikooli arstiteaduskonnast.

Reumatoidartriit on krooniline haigus, mis tekitab põletiku peamiselt käe ja jala väikestes liigesetes, esinedes kuni 1%-l rahvastikust. Ehkki reumatoidartriidi ravi on muutunud kättesaadavamaks ja efektiivsemaks, kujuneb kuni 25%-l inimestest haigusest tingitud liigesekahjustus juba esimese kolme haiguskuu jooksul. Lisaks tekivad luu-, lihas- ja rasvkoe struktuuralsed muutused, mis võivad oluliselt mõjutada patsientide elukvaliteeti.

Uurimistöö eesmärk oli hinnata tegureid, mis seostuvad käte ja jalgade struktuuri ning funktsiooni muutustega varase reumatoidartriidi korral, sest neid on väga vähe uuritud. Uuringusse kaasati 83 esmase reumatoidartriidi diagnoosiga patsienti, rahvastikupõhise kontrollrühma moodustas 321 uuritavat.

Uuritavatel teostati vereanalüüsid põletikumarkerite määramiseks, viidi läbi 24 tunni toitumise analüüs, hinnati lihasfunktsiooni, luutihedust ning kehakoostist. Reumatoidartriidi patsientidel vaadati lisaks haiguse anamneesi, hinnati artriidi aktiivsust ning tehti röntgeniülesvõtte labakätest.

Tulemused näitasid, et reumatoidartriidi puhul esinevad juba varakult nii käte kui ka jalgade struktuuri ja funktsiooni muutused tingituna süsteemsest põletikust. Reumatoidartriidi haigetel esines luutiheduse langus käeluudes, käte ja jalgade lihasmassi vähenemine ning koos sellega ka lihasfunktsiooni halvenemine, lisaks käe rasvamassi suurenemine. Esinenud muutused olid seotud suurema

põletikulise aktiivsusega, toitumisharjumuste ning suitsetamisega.

Kuna artriidist haaratus võib varieeruda, on oluline hinnata paralleelselt nii käsi kui ka jalgu. Varase reumatoidartriidi korral võiks lisaks tavapärasele röntgeniülesvõttele teha ka käeluude luutiheduse ja lihasmassi hindamise koos analüüsist interleukiin-6 määramisega. See diagnostiline meetod võiks reumatoloogidele olla kasulik, et ennetada artriidi spetsiifiliste muutuste teket ning seeläbi mõjutada ka ravistrateegiaid.